

KONSULTACINĖ EUROPOS TEISĖJŲ TARYBA (CCJE)

Strasbūras, 2021 m. lapkričio 05 d.

CCJE nuomonė Nr. 24 (2021)

Teismų tarybų raida ir jų vaidmuo nepriklausomose ir nešališkose teismų sistemose

A DALIS. Įžanga ir CCJE nuomonė Nr. 10 (2007)

I. Įžanga: šios nuomonės taikymo sritis

1. Teisminė valdžia atlieka esminį vaidmenį kaip trečioji valdžia demokratinėje teisinėje valstybėje¹. Kad galėtų atlikti savo vaidmenį šiuolaikinėje valstybėje ir vis labiau tarpusavyje susijusioje Europoje, teismų sistema turi būti organizuota taip, kad atskiri teisėjai galėtų visiškai nepriklausomai spręsti bylas, vadovaudamiesi tik įstatymais. Turi būti vengiama išorinės įtakos ir spaudimo, kad visuomenė galėtų tikėti, jog teismų sprendimai priimami nepriklausomai².
2. Demokratinėje teisinėje valstybėje nepriklausoma teismų sistema yra būtina. Daugelyje valstybių narių, nors ir ne visose, už teismų nepriklausomumo gynimą atsakinga institucija yra Teismų taryba. 2007 m. CCJE priėmė nuomonę Nr. 10 (2007) dėl Teismų tarybos tarnavimo visuomenei. Didžiojoje Teisėjų Chartijoje³ ir tarptautiniuose standartuose, kuriuos parengė, pavyzdžiui, Venecijos komisija⁴, taip pat pabrėžiama šių Tarybų svarba⁵. Nuo to laiko kai kurios valstybės narės įsteigė arba sustiprino Teismų tarybas⁶. Tačiau pastarųjų metų pokyčiai ginčija šiuose dokumentuose išdėstytus principus ir standartus⁷. Dėl šių pokyčių svarbu dar kartą patvirtinti nuomonėje Nr. 10 išdėstytus principus ir prireikus juos papildyti atsižvelgiant į pastarojo meto politinius įvykius, kenkiančius teisminėms institucijoms ir Europos teismų jurisdikcijai⁸.

¹ Žr. CCJE nuomonę Nr. 18 (2015).

² Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (ESTT), *C-83/19 ir kt.*, 2021 05 18, p. 196-197, 205, 207, 212, 231, 236.

³ CCJE Didžioji Teisėjų Chartija (2010), p. 13.

⁴ Venecijos komisija, Teisinės valstybės kontrolinis sąrašas E. 1 iv-ix; Ataskaita dėl teismų sistemos nepriklausomumo, CDL-AD(2010)004, p. 32; CDL-AD(2007)028, p. 29.

⁵ Žr. 2018 m. išleistame Vokietijos teisės žurnalo specialiajame numeryje patalpintą mokslinį darbą apie teismų tarybas: Jessica Walsh, *Judicial Councils and the Removal of Lower Court Judges in Argentina, 2019*; Giuseppe Ferrari, *Forthcoming in the International Journal for Court Administration*; Sanders/von Danwitz *German Law Journal* 19(2018) 769.

⁶ ES: 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita, COM(2020) 580 galutinė LT, p. 8-10.

⁷ Žr. pokyčius ES: Teisinės valstybės principo taikymo ataskaita 2020, COM(2020) 580 galutinė LT, p. 10-12; CCJE biuras, *Report on judicial independence and impartiality in the Council of Europe member States* (2019), CCJE-BU(2020)3, p. 20-24.

⁸ Žr. šiuos įvykius 2020 m. Europos Tarybos generalinio sekretoriaus ataskaitos 1 skyriuje; žr. Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) jurisprudenciją, *Ramos Nunes de Carvalho e Sa prieš Portugaliją*, 2018 11 6, p. 144; *Gudmundur Andri Astradsson prieš Islandiją* ([GC], Nr. 26374/18, 2020 12 01; *Xero Flor w Polsce prieš Lenkiją*, 2021 05 07 - 4907/18, p. 243-251; žr. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (ESTT)

3. Tačiau net ir išsamių taisyklių, įtvirtintų konstitucijose ir tarptautiniuose standartuose, nepakanka, kad šie principai taptų realybe ir būtų sukurta nepriklausoma ir nešališka teismų sistema, veikianti pagal aukštus profesinius standartus⁹. Teisminė valdžia ir kitos valdžios šakos, politikai, žiniasklaida ir pilietinė visuomenė turi dirbti kartu, kad ilgainiui padidintų teismų sistemos profesionalumą, skaidrumą ir etiką, kad taisyklės popieriuje virstų pagarbos teismų nepriklausomumui¹⁰ kultūra visuomenės labui. Visi, ne tik teismai, turi dalyvauti saugant šias vertybes, kurios yra būtinas demokratinės teisinės valstybės pagrindas. Teismų tarybos turi prisidėti prie to, kad pelnytų visuomenės pasitikėjimą nepriekaištingu, atskaitingu¹¹ ir skaidriu darbu visuomenės labui.
4. CCJE, remdamasi atsakymais į klausimą, išsiųstą valstybėms narėms rengiant šią nuomonę, pastebi, kad valstybėse narėse labai skiriasi ne tik teismų sistemos organizavimas, bet ir organizacijos, vadinamos Teismų tarybomis. Šios Tarybos skiriasi savo struktūra, sudėtimi ir atsakomybe. Kai kurios Tarybos yra atsakingos tiek už teisėjus, tiek už prokurorus, o kai kurios gali turėti tam tikrų galių, pavyzdžiui, susijusių su teisėjų atranka ir paaukštinimu arba teismo sudėties formavimu, kurias naudodama gali daryti didelę įtaką teismo sprendimams. Kiti tokių tarybų sprendimai turi tik netiesioginį poveikį, pavyzdžiui, sprendimai dėl teismų organizavimo, įskaitant teismų pastatų išlaikymą, biudžetą ir IRT¹². CCJE palankiai vertina valstybių narių skirtingumą, nes jis atspindi skirtingas nacionalines konstitucijas, teisinę kultūrą ir istoriją, ir nenori rekomenduoti konkretaus tarybos modelio.
5. Ši nuomonė susijusi su valstybių narių nacionalinėmis institucijomis, kurios yra nepriklausomos nuo vykdomosios ir įstatymų leidžiamosios valdžios arba yra savarankiškos ir kurios užtikrina galutinę atsakomybę už pagalbą teismams nepriklausomai vykdant teisingumą¹³. Jei Teismų taryba egzistuoja, ji turi būti organizuota ir sudaryta taip, kad atitiktų pirmiau minėtus lūkesčius. Be to, ji turi veikti kaip priemonė, skirta teismų sistemos vaidmeniui ir atskirų teisėjų nepriklausomumui kitų valstybės valdžios institucijų atžvilgiu apsaugoti, palaikyti ir plėtoti.
6. Ši Nuomonė parengta remiantis ankstesnėmis CCJE nuomonėmis, daugiausia nuomone Nr. 10 (2007), CCJE Didžiąja Teisėjų Chartija (2010) ir atitinkamais Europos Tarybos dokumentais, ypač Europos chartija dėl teisėjų statuso (1998) ir Europos Tarybos Ministrų komiteto Rekomendacija dėl teisėjų nepriklausomumo, veiklos efektyvumo ir atsakomybių. CCJE darbo grupei buvo itin naudingas Nurios Diaz Abad (buvusios ENCJ prezidentės, Ispanijos Teismų tarybos narės) ir Keeso Sterko (buvusio ENCJ prezidento, buvusio Nyderlandų Teismų tarybos nario) indėlis į bendrą seminarą. Nuomonėje taip pat atsižvelgta į CCJE narių atsakymus į klausimą dėl Teismų tarybų raidos ir jų vaidmens nepriklausomose ir nešališkose teismų sistemose, į šių atsakymų santrauką ir į preliminarų projektą, kurį parengė Europos Tarybos paskirta CCJE mokslinė ekspertė prof. dr. Anne Sanders (Bielefeldo universitetas, Vokietija/Bergeno universitetas,

---

jurisprudenciją, *ASdJP prieš Tribunal de Contas*, 2018 02 27 - C 64/16, p. 42-45; *Europos Komisija prieš Lenkija*, 2019 06 24 - C 619/18, p. 71-73; *A.K. prieš Krajowa Rada Sadownicta*, 2019 11 19 - C 585/18, C-624/18, C-625/18, p. 120-122. ESTT, *Europos Komisija prieš Lenkiją*, 2019 06 24 - C 619/18, p. 74, 75; ESTT, *A.K. prieš Krajowa Rada Sadownicta*, 2019 11 19 - C 585/18, C-624/18, C-625/18, p. 123, 133-134; *VQ prieš Land Hessen*, 2020 07 09 - C2727/19, p. 54; *Repubblika Il-Prim Ministru prieš WY*, 2021 04 20 - C-896/19; C-83/19 ir kt., 2021 05 18.

⁹ Venecijos komisija, Skubi tarpinė nuomonė dėl naujos Konstitucijos redakcijos projekto, 2020 m. gruodžio 11 d., Bulgarija, CDL-AD(2020)035, p. 37.

¹⁰ Žr. Venecijos komisija, Skubi tarpinė nuomonė dėl naujos Konstitucijos redakcijos projekto, 2020 m. gruodžio 11 d., Bulgarija, CDL-AD(2020)035, p. 37; taip pat žr. Holmøyvik/Sanders, *A Stress Test for Europe's Judiciaries in: European Yearbook of Constitutional Law 2019*, 287-310.

¹¹ CCJE Didžioji Teisėjų Chartija (2010), p. 13.

¹² Žr. CCJE nuomonę Nr. 10 (2010), p. 43-47.

¹³ Šį apibrėžimą naudoja ENCJ: <https://www.ency.eu/index.php/>.

Norvegija).

II. CCJE Nuomonė Nr. 10 (2007) kaip atskaitos taškas

7. Šia nuomone dar kartą patvirtinama ir papildoma nuomonė Nr. 10 (2007). Todėl pagrindiniai nuomonėje Nr. 10 (2007) rekomenduojami principai yra šios nuomonės atskaitos taškas, todėl jie pateikiami visa apimtimi.
8. Todėl savo nuomonėje Nr. 10 (2007) dėl Teismų tarybos tarnavimo visuomenei CCJE rekomenduoja:

„A. Bendros nuostatos:

a) svarbu įsteigti specialią instituciją – Teismų tarybą – kaip svarbų valstybės elementą, besivadovaujantį teisės normomis ir gerbiantį valdžių padalijimo principą, kuriam būtų patikėta teisėjų nepriklausomumo apsauga;

b) Teismų taryba saugo ir teismų sistemos, ir individualių teisėjų nepriklausomumą bei tuo pat metu užtikrina teisingumo vykdymo veiksmingumą ir kokybę, kaip nurodyta Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnyje, siekdama sustiprinti visuomenės pasitikėjimą teismų sistema;

c) Teismų taryba turėtų būti apsaugota nuo rizikos, kad jos nepriklausomumą gali varžyti įstatymų leidžiamoji arba vykdomoji valdžia, tai įtvirtinant Konstitucijoje arba kitame atitinkamame akte.

B. Dėl Teismų tarybos sudėties:

a) siekiant išvengti savanaudiškumo, savo interesų gynimo ir įsidarbinimo per pažintis bei perteikti skirtingus visuomenės požiūrius Teismų tarybos sudėtis turėtų būti mišri. Jos daugumą turėtų sudaryti teisėjai, net jeigu tam tikrus klausimus nagrinėtų tik iš teisėjų sudaryta tarybos dalis. Teismų tarybą gali sudaryti ir vien tik teisėjai;

b) būsimi Teismų tarybos nariai, teisėjai ar ne teisėjai, turi būti skiriami atsižvelgiant į jų kompetenciją, patirtį, teisinio gyvenimo supratimą ir nepriklausomumą. Jie negali būti aktyvūs politikai arba vykdomosios ar įstatymų leidžiamosios valdžios atstovai;

c) Teismų tarybos narius teisėjus turi rinkti jų kolegos be jokio politinės valdžios ar teisminės valdžios įsikišimo tokiais metodais, kurie garantuotų plačiausią teismų sistemos atstovavimą; jeigu tiesioginiai rinkimai yra taikomi teisėjų narių atrankai, Teismų taryba, siekdama sumažinti bet kokią riziką dėl visuomenės pasitikėjimo teismų sistema sumažėjimo, turėtų patvirtinti taisykles;

d) ne teisėjų narių, turinčių ar neturinčių teisinės patirties, skyrimas turėtų būti patikėtas ne politinei valdžiai; tačiau jeigu ne teisėjus narius renka parlamentas, tuomet jie neturėtų būti parlamento nariai ir turėtų būti renkami kompetentingos daugumos reikalaujant svaraus opozicijos palaikymo ir turėtų Teismų taryboje atstovauti įvairiems visuomenės sluoksniams.

C. Dėl Teismų tarybos veiklos:

a) Teismų tarybos nariai gali dirbti visą darbo dieną, tačiau siekiant išsaugoti sąlytį su teisėjo darbu turėtų būti apribotas nario darbo Teismų taryboje kadencijų skaičius ir trukmė; nariams (teisėjams ir ne teisėjams) turi būti suteiktos garantijos dėl jų nepriklausomumo ir nešališkumo;

b) Teismų taryba turi valdyti savo biudžetą ir būti finansuojama, sudarant sąlygas optimaliam ir nepriklausomam jos funkcionavimui;

c) kai kurie Teismų tarybos sprendimai turi būti motyvuoti ir privalomi, taip pat turi būti galimybė juos apskųsti;

d) Teismų taryba, kaip pagrindinis visuomenės pasitikėjimo teismų sistema faktorius, turi vykdyti savo funkcijas skaidriai ir atsiskaityti už savo veiklą, periodiškai skelbiant veiklos ataskaitas, kuriose būtų numatytos ir teismų veiklos gerinimo priemonės.

D. Dėl Teismų tarybos galių:

a) Teismų taryba turėtų turėti daug funkcijų, susijusių su teismų sistemos nepriklausomumo apsauga ir veiksmingo teisingumo vykdymo skatinimu; ji taip pat turi užtikrinti, kad Teismų taryboje nekiltų interesų konfliktų vykdant įvairias funkcijas;

b) pageidautina, kad Teismų taryba būtų atsakinga už teisėjų atranką, skyrimą ir paaukštinimą; tai turi būti vykdoma visiškai nepriklausomai nuo įstatymų leidžiamosios ar vykdomosios valdžios, skaidriai, vadovaujantis teisėjų atrankos kriterijais;

c) Teismų taryba turėtų aktyviai dalyvauti teisingumo kokybės vertinimo procese taikant metodus, užtikrinančius teisėjų darbo veiksmingumą, tačiau Teismų taryba neturėtų pakeisti kitos institucijos, kuriai patikėtas individualus teisėjų vertinimas;

d) Teismų tarybai gali būti patikėta spręsti etikos klausimus, ji gali nagrinėti asmenų skundus;

e) pareiga organizuoti ir kontroliuoti teisėjų mokymus gali būti patikėti Teismų tarybai, tačiau mokymo programos ir jų įgyvendinimas turėtų būti patikėti mokymo centrui, su kuriuo Teismų taryba turėtų bendradarbiauti, norint užtikrinti įvadinį ir profesinių mokymų kokybę;

f) Teismų taryba gali turėti daugiau galių dėl finansinių klausimų (derantis dėl teismams skirto biudžeto ir jį valdant) bei dėl teismų administravimo ir valdymo gerinant teisingumo kokybę įvairiuose teismuose;

g) Teismų taryba taip pat gali būti tinkama institucija gerinant ir saugant teismų įvaizdį;

h) visi teisės aktų projektai, galintys turėti įtakos teismų sistemai, pavyzdžiui, teismų nepriklausomumui, arba galintys sumažinti piliečių garantijas į teisingumo įgyvendinimą, turėtų būti pateikiami Teismų tarybai prieš pateikiant juos svarstyti parlamentui;

i) turėtų būti skatinamas bendradarbiavimas su Teismų tarybomis Europos ir tarptautiniu mastu.“

B dalis. CCJE nuomonės Nr. 10 (2007) papildymas ir pakartotinis patvirtinimas

I. Teismų tarybos teisėtumas ir atskaitomybė

9. Kai kuriose valstybėse narėse buvo suabejota Teismų tarybų teisėtumu, funkcijomis, sudėtimi ir atskaitomybe, dėl to buvo pakeisti įstatymai, kurie turėjo įtakos Tarybų galioms, sudėčiai, kompetencijai ir funkcijoms. Visų Tarybų teisėtumas yra itin svarbus siekiant užtikrinti teisinės valstybės principą. Todėl CCJE nori pabrėžti savo šaltinius. CCJE jau anksčiau yra paaiškinusi, kad teisminės valdžios teisėtumas ir atskaitomybė turi būti neatsiejami¹⁴. CCJE išskiria du atskirų teisėjų ir teisminės valdžios teisėtumo šaltinius. *Formalųjį arba konstitucinį teisėtumą* sukuria atitinkamos valstybės narės konstitucija ir teisėti teisėjų paskyrimai¹⁵. *Funkcinis teisėtumas* grindžiamas visuomenės pasitikėjimu, pelnytu nepriekaištingu darbu, skaidrumu ir atskaitomybe¹⁶. Šie du

teisėtumo šaltiniai svarbūs ir Teismų taryboms^{14 15 16}.

1. Teisėtumas, įskaitant teisinį pagrindą ir teisių gynimo priemones

10. CCJE dar kartą patvirtina, kad Tarybos teisinis pagrindas ir pagrindiniai jos elementai turėtų būti įtvirtinti Konstitucijoje¹⁷, nes ji yra saugus Tarybos atsakomybės, nepriklausomumo ir teisėtumo teisinis pagrindas¹⁸. Į ją reikėtų įtraukti Tarybos sudėtį ir funkcijas, bei jos narių kadencijos saugumą, kartu užtikrinant jos nepriklausomumą nuo įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžios¹⁹. Kitos detalės gali būti nustatytos įstatymu.
11. Tačiau net ir Konstitucijoje įtvirtintų miglotų pažadų dėl Tarybos nepriklausomumo nepakanka. Kiekviena Teismų taryba taip pat turėtų turėti veiksmingas teisių gynimo priemones, kad galėtų apsaugoti savo autonomiją ir ginčyti jai ar teismų sistemai įtakos turinčių viešųjų aktų teisėtumą. Geras pavyzdys būtų teisė kreiptis į Konstitucinį Teismą ar lygiavertį teismą. Teismų taryba taip pat reikalauja, kad jai būtų užtikrintas svoris nacionaliniuose ir tarptautiniuose teismuose (įskaitant teisę pateikti, jei įmanoma, *amicus curiae* nuomonę).

2. Atskaitomybė

12. Nors Konstitucijoje įtvirtintas reguliavimas yra formalus teisėtumo šaltinis, jo nepakanka, jį turi papildyti funkcinis teisėtumas. Kiekviena Teismų taryba ir jos atstovaujama teismų sistema turi užsitarnauti ir išlaikyti visuomenės pasitikėjimą savo nepriekaištingu, skaidriu darbu ir atskaitomybe. Kilus konfliktui su kita valdžia, visuomenės parama bent jau didžiąja dalimi priklausys nuo taip suprantamo Tarybos teisėtumo.
13. CCJE norėtų dar kartą patvirtinti, kad Teismų taryba turėtų atlikti tam tikrą vaidmenį užtikrinant skaidrų ir atskaitingą teismų darbą²⁰. Be to, Teismų tarybos atskaitomybė pati savaime yra svarbus funkcinio teisėtumo šaltinis²¹. Kuo daugiau galių ir pareigų turi Taryba, tuo svarbiau, kad ji būtų atskaitinga už šių galių naudojimą.
14. CCJE išskiria ne tik atskirų teisėjų ir visos teismų sistemos²², bet ir Teismų tarybų *teisminę, baudžiamąją ir aiškinamąją atskaitomybę*.

a. Teisminė atskaitomybė

15. Kaip ir kitos valstybės institucijos, nė viena Teismų taryba nėra viršesnė už įstatymą. Tam tikri Tarybos sprendimai turi įtakos EŽTK saugomoms teisėms; pavyzdžiui, kai priimami sprendimai, susiję su teisėjų karjera, sprendimai turi būti pagrįsti, o teisėjai turi turėti teisę į teisminę peržiūrą²³. Kai teisinį Tarybos sprendimo pagrįstumą peržiūri

¹⁴ Žr. CCJE nuomonę Nr. 18 (2015), p. 12-38.

¹⁵ Žr. CCJE nuomonę Nr. 18 (2015), p. 13-15.

¹⁶ Žr. CCJE nuomonę Nr. 18 (2015), p. 16-19.

¹⁷ CCJE nuomonė Nr. 10 (2007), p. 11; Venecijos sprendimas, Ataskaita dėl teismų sistemos nepriklausomumo, CDL-AD(2010)004, p. 22.

¹⁸ Žr. formalųjį teisėjų teisėtumą CCJE nuomonėje Nr. 18 (2015), p. 14, 15.

¹⁹ Žr. JT specialiojo pranešėjo teisėjo ir teisininko nepriklausomumo klausimams Diego García-Sayán ataskaitą (2018 m. gegužės 2 d.), p. 42 – https://digitallibrary.un.org/record/1637422/files/A_HRC_38_38-EN.pdf.

²⁰ CCJE nuomonė Nr. 10 (2007), p. 91-96.

²¹ CCJE nuomonėje Nr. 18 (2015), p. 16, ši teisėtumo forma buvo pavadinta „funkciniu teisėtumu“.

²² CCJE nuomonė Nr. 18 (2015), p. 26-33.

²³ Žr. Venecijos komisija ir Europos Tarybos Žmogaus teisių generalinis direktoratas, *Urgent Opinion in the draft law on amendments to certain legislative acts concerning the procedure for electing (appointing) members of the High Council of Justice (HCJ) and the activities of disciplinary inspectors of the HCJ* (įstatymo

nepriklausomas teismas, Taryba yra traukiama atsakomybėn (*teisminė atskaitomybė*)²⁴. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti bet kurio teismo, peržiūrinčio Tarybos sprendimų pagrįstumą, nepriklausomumui ir nešališkumui, įskaitant nepriklausomumą nuo pačios Tarybos^{24 25 26}.

b. Baudžiamoji atskaitomybė

16. Teismų tarybos nariai privalo laikytis aukščiausių etikos standartų ir už savo veiksmus atsiskaityti tinkamomis priemonėmis. Jie neturėtų būti atleisti nuo baudžiamojo persekiojimo pagal bendrąją baudžiamąją teisę. Kaip ir atskirų teisėjų, kurie gali būti traukiami atsakomybėn už savo veiksmus, atžvilgiu, tai gali būti vadinama *baudžiamąja atskaitomybe*²⁶. Tačiau CCJE nori pabrėžti, kad tokios priemonės turi būti reglamentuojamos ir taikomos taip, kad piktnaudžiavimas jomis nepažeistų Teismų tarybos nepriklausomumo ir veikimo.
17. Teismų tarybos turi parengti savo teisėjų ir ne specialistų narių profesinio ir etiško elgesio standartus ir nustatyti narius²⁷ bei vidaus procedūras, skirtas trūkumams tirti. Nariai turi veikti laikydamiesi šių standartų, taip pat nepriklausomumo, nešališkumo ir sąžiningumo vertybių²⁸. Drausminė ir baudžiamoji narių atsakomybė yra svarbus baudžiamosios atskaitomybės aspektas. Turi būti gerbiamos narių teisės į teisingą teismą, įskaitant teisę į atstovavimą. Šiame kontekste priimami sprendimai turi būti pagrįsti ir turi būti numatyta galimybė atlikti jų teisminę peržiūrą.

c. Aiškinamoji atskaitomybė

18. Kiekviena Teismų taryba turi dirbti skaidriai, pagrįsdama savo sprendimus ir procedūras, ir tokiu būdu būti atskaitinga²⁹. Tai gali būti vadinama *aiškinamąja atskaitomybe*. Ji taip pat turi būti atvira kritiškiems atsiliepimams ir pasirengusi nuolat tobulėti. Ši atskaitomybės forma ypač svarbi vedant dialogą su kitomis valstybės valdžios institucijomis ir pilietine visuomene.

II. Teismų tarybų veiklos uždaviniai, struktūra ir sudėtis

1. Teismų tarybos veiklos uždaviniai

19. CCJE sutinka, kad nėra tik vieno Teismų tarybos modelio. Tačiau kiekviena Taryba turėtų turėti tinkamas kompetencijas ginti teismų ir atskirų teisėjų nepriklausomumą³⁰, kad atskiri teisėjai galėtų laisvai spręsti bylas be netinkamos išorės ir vidaus įtakos³¹. Teismų nepriklausomumas reikalauja ypatingos apsaugos priimant sprendimus, kurie turi įtakos teismo sprendimų priėmimui, pavyzdžiui, atrenkant teisėjus, skirstant bylas ir taikant drausmines procedūras. Kai Teismų tarybai tenka tokia atsakomybė, ji turėtų

---

projektas Nr. 5068) 2021 05 05, (CDL-PI(2021)004 (Ukraina), p. 62, 75.

²⁴ Žr. CCJE nuomonę Nr. 18 (2015), p. 26.

²⁵ Žr. EŽTT Volkov prieš Ukrainą - 21722/11, p. 130; Denisov prieš Ukrainą - 76639/11, p. 79.

²⁶ Žr. CCJE nuomonę Nr. 18 (2015), p. 33.

²⁷ Žr. teisėjams taikomus standartus CCJE nuomonėje Nr. 3, p. 8-50.

²⁸ Žr. dėl Etikos tarybos įsteigimo: Venecijos komisija ir Europos Tarybos Žmogaus teisių generalinis direktoratas, *Urgent Opinion in the draft law on amendments to certain legislative acts concerning the procedure for electing (appointing) members of the High Council of Justice (HCJ) and the activities of disciplinary inspectors of the HCJ* (įstatymo projektas 5068) 2021 05 05, (CDL-PI(2021)004 (Ukraina) p.37-40.

²⁹ CCJE nuomonė Nr. 10 (2007), p. 95.

³⁰ CCJE nuomonė Nr. 10 (2007), p. 14.

³¹ ESTT, *ASdJP prieš Tribunal de Contas* 2018 02 27 - C 64/16, p. 42-45; Europos Komisija prieš Lenkiją, 2019 06 24 - C 619/18, p. 71-73; *A.K. prieš Krajowa Rada Sadownicta*, 2019 11 19 - C 585/18, C-624/18, C-625/18, p. 120-122.

užtikrinti, kad tokie sprendimai būtų priimami taip, kad būtų apsaugotas ir sustiprintas teismų nepriklausomumas.

20. EŽTT ir ESTT nusprendė, kad teisėjų skyrimas yra labai svarbus nepriklausomai teismų sistemai³². CCJE visada laikėsi šios nuomonės³³. Todėl naujų teisėjų atranka arba rekomendacija juos skirti ir paaukštinti remiantis nuopelnais yra labai svarbi užduotis³⁴. Kai tai yra Teismų tarybos atsakomybė, ji turi būti vykdoma nepriklausomai ir atskaitingai³⁵. Sprendimai dėl teisėjų karjeros neturi būti priimami atsižvelgiant į jų lojalumą politikams ar kitiems teisėjams. Atrenkant ir paaukštinant teisėjus arba formuojant teismo sudėtį, šie sprendimai daro didelę įtaką būsimiems teismo sprendimams. Todėl dauguma sprendimus ar rekomendacijas priimančių asmenų turėtų būti teisėjai. Tačiau CCJE palankiai vertina tai, kad priimant tokius sprendimus dalyvauja ne specialistai nariai, nes taip išvengiama įsidarbinimo per pažintis ir klonavimo.
21. Deja, daugelis Europos teisėjų mano, kad sprendimai dėl teisėjų atrankos ir paaukštinimo nėra grindžiami vien tik nuopelnais³⁶. Todėl labai svarbu, kad Tarybos dirbtų remdamosi etikos taisyklėmis ir, kiek įmanoma, konkrečiais objektyviais skyrimo ir paaukštinimo kriterijais bei kiekvieną kandidatą vertintų pagal skaidrią procedūrą, kurią užbaigtų pagrįstu sprendimu. Teisėjai, manantys, kad jų teisės buvo pažeistos, turi turėti teisę į teisminę peržiūrą³⁷.
22. CCJE norėtų pabrėžti, kad teisėjų patikrinimas yra labai probleminis, nes jis gali būti panaudotas ir juo gali būti piktnaudžiaujama siekiant pašalinti politiškai „nepageidaujamus“ teisėjus³⁸. Jei valstybėje narėje jis apskritai atliekamas, jį turi atlikti nepriklausoma institucija. Teismų tarybos turėtų atlikti svarbų vaidmenį saugant teisėjų nepriklausomumą šiame procese.
23. CCJE neatmeta galimybės patikrinti pačią Tarybą. Tačiau tai yra kraštutinė priemonė, o jei ji taikoma, patikrinimą turėtų atlikti nepriklausoma institucija.
24. CCJE atkreipia dėmesį į didėjančią IT svarbą teismų sistemos ateičiai ir rekomenduoja veikiančioms Teismų taryboms atlikti tam tikrą vaidmenį šioje srityje, kad būtų tinkamai apsaugotas teismų nepriklausomumas ir užtikrinta teisėjų darbo kokybė ateityje³⁹.
25. CCJE nuomonėje Nr. 10 (2007) ir Didžiojoje Teisėjų Chartijoje rekomenduojama suteikti Teismų taryboms plačiasias kompetencijas visais klausimais, susijusiais su jų statusu, taip pat su teisminių institucijų struktūra, veikimu ir įvaizdžiu⁴⁰. Kuo didesnė atsakomybė ir galios suteikiami Tarybai, tuo svarbiau, kad jos nepriklausomumą gerbtų kitos

---

³² EŽTT, *Ramos Nunes de Carvalho e Sa* prieš Portugaliją, 2018 11 06, p. 144; *Gudmundur Andri Astradsson* prieš Islandiją ([GC], Nr. 26374/18, 2020 12 01; *Xero Flor w Polsce* prieš Lenkiją, 2021 05 07 - 4907/18, p. 243-251; ESTT, Europos Komisija prieš Lenkiją, 2019 06 24 - C 619/18, p. 74, 75; CJEU, *A.K.* prieš *Krajowa Rada Sadownica*, 2019 11 19, - C 585/18, C-624/18, C-625/18, p. 123, 133134; *VQ* prieš *Land Hessen*, 2020 07 09 - C2727/19, p. 54; *Repubblika Il-Prim Ministru* prieš *WY*, 2021 04 20 - C-896/19, p. 53, 57: teismų nepriklausomumo apsauga nesumažėjo: p. 61-64.

³³ CCJE nuomonė Nr. 1 (2001), p 17-45.

³⁴ CCJE nuomonė Nr. 1 (2001); CCJE Didžioji Teisėjų Chartija (2010), p. 5.

³⁵ CCJE nuomonė Nr. 10 (2007), p. 48-51, Venecijos sprendimas, Ataskaita dėl teismų sistemos nepriklausomumo, CDL-AD(2010)004, p. 32.

³⁶ 2019 m. ENCJ apklausa dėl teisėjų nepriklausomumo, p. 33-34.

³⁷ Žr. CCJE nuomonę Nr. 17 (2014).

³⁸ EŽTT, *Xhoxhaj* prieš Albaniją Nr. 15227/19; Venecijos komisijos nuomonė Nr. 868/2016, 2016 m. gruodžio 12 d., Albanija, *amicus curiae* nuomonė Konstituciniam teismui dėl teisėjų ir prokurorų pakartotinio vertinimo pereinamoju laikotarpiu (dėl Saugumo įstatymo); CCJE nuomonėje Nr. 21 (2018), p. 28, vartojama sąvoka „ilustracija“.

³⁹ CCJE nuomonė Nr. 14 (2011), p. 36.

⁴⁰ CCJE Didžioji Teisėjų Chartija (2010), p. 13.

valstybės valdžios institucijos, ji turėtų pakankamai išteklių ir būtų atskaitinga už savo veiklą ir sprendimus⁴¹. Nors galių turinti Taryba gali ginti teismų sistemą ir atskirus teisėjus, vykdydama daugelį pareigų ji yra pažeidžiama dėl politizavimo iš teismų sistemos vidaus ar išorės. Jei Taryba turi kompetencijų spręsti teismų administravimo klausimus, ji taip pat turėtų būti įpareigota didinti teismų sistemos veiksmingumą. Jei kompetencijos ar veiklos uždaviniai, susiję su teismų valdymu, nepriklauso Teismų tarybos kompetencijai, juos turėtų vykdyti teismai arba nepriklausoma institucija.

26. CCJE dar kartą patvirtina savo nuomonę, kad prieš svarstymus parlamente ar imantis teisėkūros veiksmų su Teismų taryba turėtų būti konsultuojamasi dėl visų politikos krypčių, įskaitant siūlomus teisės aktus ar jų projektus, kurie gali turėti įtakos teismų sistemai (pvz., teismų nepriklausomumui) arba kurie gali varžyti piliečių teises į teisingumo įgyvendinimą⁴².

2. Teismų tarybos sudėtis

27. Nuomonėje Nr. 10 (2007) jau pateikta išsamių rekomendacijų dėl Teismų tarybos sudėties, jos narių ir pirmininko kompetencijų bei atrankos⁴³. Šioje nuomonėje norima dar kartą patvirtinti šiuos principus. Tarybos nariai turi būti atrenkami taip, kad būtų užtikrinamas nepriklausomas ir veiksmingas Tarybos ir teismų sistemos veikimas ir būtų išvengta bet kokios politinės įtakos, savanaudiškų interesų ar įsidarbinimo per pažintis⁴⁴.
28. CCJE žino, kad kai kuriose valstybėse narėse į Teismų tarybų sudėtį įeina *ex officio* nariai. *Ex officio* narystė nepriimtina, išskyrus labai nedidelį skaičių atvejų, pavyzdžiui, aukščiausiojo teismo pirmininkas, tačiau į Teismų tarybas neturėtų būti įtraukiami įstatymų leidžiamosios ar vykdomosios valdžios nariai ar atstovai⁴⁵. *Ex officio* narys, kuris nėra teisėjas, neturėtų dalyvauti priimant drausminius sprendimus.
29. CCJE rekomenduoja, kad Teismų tarybas sudarytų dauguma teisėjų, kuriuos išrinktų jų kolegos. Atsižvelgiant į Tarybų funkcijas, į jas gali būti įtraukti ir kiti nariai. CCJE rekomenduoja, kad Taryboje taip pat būtų ne teisėjų narių, įskaitant ne specialistus, kurie neturi teisinio išsilavinimo⁴⁶. Nors teisėjai visada turėtų sudaryti daugumą, tačiau balsavimo teisę turintys ne teisėjai nariai užtikrina įvairiapusį visuomenės atstovavimą ir mažina korporatyvizmo riziką⁴⁷. Ne specialistų dalyvavimas gali padidinti teisėtumą ir padėti kovoti su teismų sistemos, kaip „tik teisininkų reikalų“, supratimu. CCJE šiuo atžvilgiu laikosi labiau niuansuoto požiūrio nei nuomonėje Nr. 10 (2007).

3. Teismų tarybos narių ir pirmininko atranka

30. CCJE norėtų dar kartą tvirtai patvirtinti, kad dauguma narių turėtų būti kolegų išrinkti teisėjai, užtikrinant kuo platesnį teismų ir instancijų atstovavimą⁴⁸, taip pat lyčių⁴⁹ ir regionų įvairovę. Išrinkti teisėjai turėtų turėti galimybę dalyvauti Tarybos veikloje taip, kad tai būtų suderinama su jų darbo krūviu. Jei į Tarybą įeina ne teisėjai, jie turėtų turėti galimybę skirti pakankamai laiko dalyvavimui Tarybos veikloje.

---

⁴¹ CCJE Didžioji Teisėjų Chartija (2010), p. 13.

⁴² CCJE nuomonė Nr. 10 (2007) p. 87.

⁴³ CCJE nuomonė Nr. 10 (2007), p. 15-36.

⁴⁴ CCJE nuomonė Nr. 10 (2007), p. 15, 16; žr. nepriklausomų institucijų, atrenkančių teisėjus, svarbą: CJEU, *A.K. prieš Krajowa Rada Sadownicta*, 2019 11 19 - C 585/18, C-624/18, C-625/18, p. 137-138. C-619/18

⁴⁵ CCJE nuomonė Nr. 10 (2007), p. 23, 26.

⁴⁶ Žr. CCJE nuomonę Nr. 10 (2007), p. 22.

⁴⁷ CCJE nuomonė Nr. 10 (2007), p. 32.

⁴⁸ CCJE nuomonė Nr. 10 (2007), p. 18, 25, 26, 27, 30.

⁴⁹ JT specialiojo pranešėjo teisėjo ir teisininko nepriklausomumo klausimams Diego García-Sayán ataskaita (2018 m. gegužės 2 d.), p. 110 - https://digitallibrary.un.org/record/1637422/files/A_HRC_38_38-EN.pdf.

31. Reikia vengti, kad teisėjus rinktų parlamentas arba jų atranką atliktų vykdomoji valdžia⁵⁰. Tačiau parlamento vykdomi ne teisėjų narių rinkimai galėtų būti priimtini. Kaip alternatyva galimi rinkimai arba paskyrimas, kurį vykdytų tokios institucijos kaip Advokatų tarybos arba nevyriausybinės organizacijos.
32. Nepriklausomai nuo to, kokiais būdais atrenkami ir skiriami nariai⁵¹, tai neturėtų būti daroma dėl politinių priežasčių. Tačiau reikalavimas, kad kandidatas negali turėti „politinių ryšių“, gali būti pernelyg neapibrėžtas, todėl geriau būtų nurodyti narystę partijoje arba oficialias pareigas vyriausybėje ir įstatymų leidžiamojoje valdžioje ar kitus konkrečius pavyzdžius⁵². Teismų tarybos nariai neturėtų būti pavaldūs kitiems asmenims ar būti jų įtakojami.
33. Kai narius renka parlamentas, turėtų būti reikalaujama kvalifikuotos daugumos, kad būtų galima įtraukti opoziciją ir skatinti tarppartinį bendradarbiavimą⁵³. CCJE supranta, kad toks daugumos reikalavimas gali nuvesti į aklavietę. Todėl CCJE rekomenduoja įvesti mechanizmus, kurie padėtų išėiti iš tokios aklavietės⁵⁴. Tokiais mechanizmais turėtų būti vengiama mažinti būtiną balsų daugumą, nes tai gali sumažinti bet kokią daugumos paskatą siekti kompromiso. Toks mechanizmas turi užtikrinti nepriklausomą atranką ir gali įtraukti opoziciją arba reikalauti, kad kitos institucijos atrinktų kandidatus iš galutinio sąrašo. Nors CCJE dar nebuvo atkreiptas dėmesys į tokį modelį, teisėjai galėtų dalyvauti renkant kandidatus, kad būtų galima išėiti iš aklavietės.
34. Atrankos procesas, įskaitant galimas kandidatų kampanijas, turėtų būti skaidrus ir užtikrinti, kad būtų patikrinta kandidatų kvalifikacija, ypač jų nešališkumas ir sąžiningumas⁵⁵. Apie laisvas darbo vietas turėtų būti skelbiama viešai ir turėtų būti užtikrinamos lygios galimybės remti įvairias nepriklausomų kandidatų grupes. Tarybos nariams turėtų būti suteikta galimybė susipažinti su visa informacija, susijusia su jų funkcijų vykdymu.
35. CCJE norėtų dar kartą patvirtinti, kad Teismų tarybos pirmininkas turi būti nešališkas asmuo, nesusijęs su politinėmis partijomis. Todėl parlamentinėse sistemose, kuriose prezidentas/valstybės vadovas turi tik formalias galias, neprieštaraujama, kad valstybės vadovas būtų paskirtas Teismų tarybos pirmininku, o kitose sistemose pirmininką turėtų išrinkti pati Taryba ir jis turėtų būti teisėjas⁵⁶.

4. Teismų tarybos narių kadencijos saugumas

36. Nariai turėtų būti renkami nustatytam kadencijos laikui ir jiems turi būti užtikrinta tinkama

⁵⁰ CCJE nuomonė Nr. 10 (2007), p. 31.

⁵¹ Žr. *Joint Opinion of the Venice Commission and the Directorate General of Human Rights and the Rule of Law on the draft law on amending and supplementing the constitution with respect to the superior council of Magistracy*, 2020 m. kovo 20 d. (CDL-AD(2020)001, p. 57-60.

⁵² CCJE Nuomonė Nr. 10 (2007) p. 23, žr. *Joint Opinion of the Venice Commission and the Directorate General of Human Rights and the Rule of Law on the draft law on amending and supplementing the constitution with respect to the superior council of Magistracy*, 2020 m. kovo 20 d. (CDL-AD(2020)001, p. 54; see for ineligibility criteria: *Urgent Opinion on the revised draft amendments to the law of the state prosecution service*, 2021 m. gegužės 10 d., Juodkalnija (CDL-PI(2021)008, p. 28-31.

⁵³ *Urgent Opinion on the revised draft amendments to the law of the state prosecution service*, 2021 m. gegužės 10 d., Juodkalnija (CDL-PI(2021)008, p. 40.

⁵⁴ Žr. *Joint Opinion of the Venice Commission and the Directorate General of Human Rights and the Rule of Law on the draft law on amending and supplementing the constitution with respect to the superior council of Magistracy*, 2020 m. kovo 20 d. (CDL-AD(2020)001, p. 51, 68.; taip pat žr. Venecijos Komisija, *Compilation Venice Commission's Opinions, Reports and Studies on Constitutional Justice* (CDL-PI(2020)004, p. 20-22.

⁵⁵ Žr. CCJE nuomonę Nr. 10 (2007), p. 21.

⁵⁶ CCJE nuomonė Nr. 10 (2007), p. 33.

jų nešališkumo ir nepriklausomumo apsauga⁵⁷. Nariai turi būti apsaugoti nuo vidinio ir išorinio spaudimo. Tačiau, išskyrus mirties, išėjimo į pensiją ar atleidimo iš pareigų atvejus, pavyzdžiui, dėl drausminės nuobaudos, nario kadencija turėtų baigtis tik teisėtai išrinkus jo įpėdinį, siekiant užtikrinti, kad Taryba galėtų teisėtai vykdyti savo pareigas net ir tuo atveju, jei dėl aklovietės parlamente nepavyko paskirti naujų narių⁵⁸. CCJE atkreipia dėmesį į galimą pakartotinio išrinkimo poveikį Teismų tarybos narių nepriklausomumui. Iš esmės, siekiant užtikrinti nepriklausomumą, reikėtų vengti pakartotinių visą darbo dieną dirbančių narių išrinkimų ir pasirinkti ilgesnes nustatytas kadencijas⁵⁹. Šiuo atžvilgiu šioje nuomonėje patikslinamas požiūris, kuris buvo išreikštas nuomonėje Nr. 10 (2007)⁶⁰. Tęstinumą ir veiksmingumą galima pagerinti, jei ne visos kadencijos baigsis vienu metu.

37. CCJE nori dar kartą patvirtinti visų Tarybos narių kadencijos saugumo svarbą⁶¹, nes tai yra esminė Tarybos nepriklausomumo sąlyga. Teisėjams, paskirtiems į Teismų tarybą, turėtų būti suteikiamos tokios pat garantijos, kaip ir teisėjams, vykdančioms jurisdikcines funkcijas, įskaitant tarnybos ir kadencijos sąlygas bei teisę į teisingą bylos nagrinėjimą drausminės bylos iškėlimo, nušalinimo nuo pareigų ir atleidimo atveju⁶². Ne teisėjams nariams turėtų būti užtikrinta tokia pati apsauga. Teisėjams ir ne teisėjams turėtų būti taikomi tokie patys imunitetai, kaip nurodyta nuomonėje Nr. 3 (2002)⁶³.
38. Nariai gali būti atleisti iš pareigų tik įrodžius, kad jie padarė sunkų nusižengimą, pagal procedūrą, kurioje užtikrinama jų teisė į teisingą bylos nagrinėjimą. Nariai gali nustoti eiti nario pareigas, jei jie tampa neveiksnūs arba praranda statusą, pagal kurį jie buvo išrinkti arba paskirti į Tarybą. Jei už šį sprendimą atsako pati Taryba arba specialus jos organas, turi būti užtikrinta atleisto nario teisė apskųsti šį sprendimą. CCJE pabrėžia, kad svarbu, jog procedūromis, dėl kurių tiesiogiai ar netiesiogiai gali būti nutrauktas pareigų vykdymas, nebūtų piktnaudžiaujama politiniais tikslais, o būtų gerbiamos teisės į teisingą bylos nagrinėjimą⁶⁴. Šiuo požiūriu ši nuomonė papildo nuomonę Nr. 10 (2007).

5. Teismų tarybos ištekliai

39. Daugelis valstybių narių praneša, kad jų Teismų taryboms trūksta žmogiškųjų ir finansinių išteklių. Todėl CCJE norėtų dar kartą patvirtinti valstybių narių atsakomybę užtikrinti tinkamus teismų sistemos išteklius, įskaitant atskiras finansines priemones ir

---

⁵⁷ CCJE nuomonė Nr. 10 (2007), p. 36.

⁵⁸ Žr. *Joint Opinion of the Venice Commission and the Directorate General of Human Rights and the Rule of Law on the draft law on draft amendments to the law on the judiciary and the status of judges and certain laws on the activities of the Supreme Court and judicial authorities* (įstatymo projektas Nr. 3711) Ukraina, 2020 m. spalio 9 d. (CDL-AD(2020)022, p. 49).

⁵⁹ Remiantis valstybių narių atsakymais, ilgiausia kadencija yra šešeri metai, pavyzdžiui, Slovėnijoje, Rumunijoje, Šiaurės Makedonijoje, Nyderlanduose ir Vengrijoje.

⁶⁰ CCJE nuomonė Nr. 10 (2007), p. 34.

⁶¹ CCJE nuomonė Nr. 10 (2007) rekom. E I; taip pat žr. *Joint Opinion of the Venice Commission and the Directorate General of Human Rights and the Rule of Law on the draft law on amending and supplementing the constitution with respect to the superior council of Magistracy*, 2020 m. kovo 20 d., Moldova (CDL-AD(2020)001, p. 55-56; *Opinion of the Venice Commission in the draft amendments to the law on the state prosecution service and the draft law on the prosecutor's office for organised crimes and corruption*, 2021 m. kovo 22 d., Juodkalnija (CDL-AD(2021)012, p. 45-48; *Urgent Opinion on the revised draft amendments to the law of the state prosecution service*, 2021 m. gegužės 10 d., Juodkalnija (CDL-PI(2021)008, p. 46-49, pagal Venecijos Komisiją, leistina tik tuo atveju, jei įvedamos naujos funkcijos, kurios labai depolitizuoja Tarybą.

⁶² Žr. JT specialiojo pranešėjo teisėjo ir teisininko nepriklausomumo klausimams Diego García-Sayán ataskaitą, įsikišimas į bylą Grzęda prieš Lenkija, Pareiškimo Nr. 43572/18, p. 45-53.

⁶³ CCJE nuomonė Nr. 3 (2002), p. 51-77.

⁶⁴ CCJE nuomonė Nr. 3 (2002), p. 58-74; CJEU C-83/19 ir kt., 2021 05 18, p. 196-199, 236.

personalą Teismų taryboms⁶⁵.

III. Teismų tarybos visuomenėje

1. Santykiai su kitomis valstybės valdžios institucijomis

40. Parlamento ir vykdomosios valdžios nariai, bendraudami su Teismų taryba, privalo laikytis įstatymų ir nepažeisti Tarybos vaidmens bei veiklos, pažeisdami ar apeidami teisės normas. Be to, santykiai su Taryba turi būti grindžiami pagarbos teisei valstybei ir Teismų tarybos vaidmeniui atitinkamoje valstybėje narėje kultūra.
41. Teismų tarybos turėtų aktyviai dalyvauti dialoge su kitomis valstybės valdžios institucijomis, ypač kai jos teikia informaciją apie teisėkūros projektus. Toks dialogas turi vykti abipusės pagarbos atmosferoje.

2. Santykiai su teisėjų asociacijomis ir pilietine visuomene

42. Valstybės narės praneša, kad jos bendrauja su visuomene per specialias interneto svetaines ir ataskaitas. Kai kurios valstybės narės netgi praneša, kad kai kurie jų plenariniai posėdžiai transliuojami internetu. CCJE palankiai vertina tokias pastangas siekti didesnio skaidrumo ir atskaitomybės. Tačiau ji sutinka, kad daugeliu atvejų, įskaitant pokalbius ir svarstymus dėl teisėjų karjeros, yra teisėtas interesas rengti konfidencialias diskusijas.
43. CCJE rekomenduoja Taryboms užmegzti dialogą su teisėjų asociacijomis⁶⁶, taip pat su pilietine visuomene, įskaitant Advokatų tarybas ir nevyriausybinės organizacijas. Šis dialogas suteikia svarbią atskaitomybės galimybę. Teismų tarybos turėtų būti atviros išorės indėliui ir kritikai bei dalyvauti informavimo veikloje, įskaitant, pavyzdžiui, teismų naudotojų pasitenkinimo apklausas ir skundų nagrinėjimo procedūras. Tačiau Taryba visada turi suvokti savo konkretų nepriklausomą vaidmenį, todėl turi būti atsargi ir vengti lobizmo.
44. Labai svarbu, kad visuomenė sužinotų apie nepriklausomos teismų sistemos atsakomybę ir svarbą⁶⁷. Kai kuriose teisinėse sistemose teisminiai procesai jau transliuojami internetu, todėl teismo posėdžius galima stebėti nuotoliniu būdu, o išsami informacija apie juos skelbiama internete. Be to, atskiri teismai gali bendrauti su visuomene vietos lygmeniu. Tačiau Teismų tarybai turėtų tekti ypatingas vaidmuo aiškinant teismų sistemą ir savo vaidmenį joje.

3. Santykiai su žiniasklaida

45. Valstybės narės praneša, kad su žiniasklaida bendrauja per spaudos tarnybas, pranešimus spaudai ir spaudos konferencijas⁶⁸. Daugeliui valstybių narių Teismų tarybų ataskaitų ir nuomonių skelbimas ir kreipimasis į žiniasklaidą yra svarbios priemonės, padedančios užmegzti ryšius su kitomis valstybės valdžios institucijomis. Bendravimas su visuomene per žiniasklaidą gali būti puiki atskaitomybės ir skaidrumo priemonė.
46. Svarbi bet kokio bendravimo su žiniasklaida, visuomene ir kitomis valstybės valdžios institucijomis dalis turi būti paaiškinimas, kad Taryba ir atskiri teisėjai turi spręsti bylas nepriklausomai. Taryba turi ryžtingai atremti bet kokius bandymus pulti ar daryti spaudimą atskiriems teisėjams ar visai teismų sistemai. Siekiant skatinti tinkamus teismų

⁶⁵ CCJE nuomonė Nr. 10 (2007), p. 73-75; CCJE nuomonė Nr. 18 (2015), p. 51; ENCJ 2015/2016 m. ataskaita apie teismų sistemos finansavimą.

⁶⁶ Žr. CCJE nuomonę Nr. 23 (2020), p. 25, 29-32, rekomendaciją 6.

⁶⁷ Žr. CCJE nuomonę Nr. 7 (2005), p. 33-54; Nr. 10 (2007), p. 80-86.

⁶⁸ Žr. atsakymą į klausimą, išsiųstą rengiant šią nuomonę, ir CCJE nuomonę Nr. 10 (2007), p. 95.

ir žiniasklaidos santykius, Teismų taryba turėtų būti teismų ir žiniasklaidos tarpininkė arba užtikrinti, kad būtų įdiegti kiti veiksmingi procesai šiam vaidmeniui atlikti.

4. Santykiai su antikorupcinėmis institucijomis

47. Kova su korupcija yra labai svarbus veiklos uždavinys, nes korupcija pakerta visuomenės pasitikėjimą, o kartu ir visos teismų sistemos teisėtumą⁶⁹. Kita vertus, veiksminga kova su korupcija ir pagarba teismų nepriklausomumui bei teisinės valstybės principui turi eiti kartu. Veiksminga kova su korupcija neįmanoma be nepriklausomų teismų ir pagarbos teisinei valstybei⁷⁰. Net ir tais atvejais, kai kovai su korupcija įsteigiama speciali institucija, taip pat kai kova su korupcija lieka Teismų tarybos atsakomybe, Taryba ir jos nariai turi būti visiškai įsipareigoję imtis visų reikiamų kovos su korupcija teismų sistemoje ir Taryboje priemonių ir jas palaikyti. Teismų taryba taip pat turi budriai stebėti, kad kova su korupcija ir drausminėmis procedūromis nebūtų naudojamosi siekiant užsipulti atskirus teisėjus dėl politinių priežasčių⁷¹.

IV. Išvados ir rekomendacijos

1. Daugelyje valstybių narių už teismų nepriklausomumo gynimą yra atsakingos Teismų tarybos. Dėl politinių pokyčių būtina dar kartą patvirtinti nuomonėje Nr. 10 (2007) dėl Teismų tarybų išdėstytus principus ir rekomendacijas ir, jei reikia, juos papildyti (p. 2, 7, 8).
2. Konstitucijų ir tarptautinių standartų, kuriuose raginama įvesti ir tinkamai reglamentuoti Teismų tarybas, nepakanka nepriklausomai teismų sistemai sukurti. Teismai ir kitos valstybės valdžios institucijos, politikai, žiniasklaida ir pilietinė visuomenė turi dirbti kartu, dėdami ilgalaikes pastangas didinti teismų sistemos profesionalumą, skaidrumą ir etiką, kad taisyklės popieriuje virstų pagarbos teismų nepriklausomumui ir teisinei valstybei kultūra (p. 3).
3. Teismų taryba turėtų turėti veiksmingas teisines priemones, kad galėtų apsaugoti savo autonomiją ir ginčyti jai ar teismų sistemai įtakos turinčių viešųjų aktų teisėtumą. Teismų tarybos turėtų turėti procesinę galią nacionaliniuose ir tarptautiniuose teismuose (p. 11).
4. Teismų tarybų teisėtumas grindžiamas jų teisiniu pagrindu, tačiau jį turi papildyti visuomenės pasitikėjimas, pelnytas dėl skaidrumo, atskaitomybės ir puikaus darbo visuomenės labui (p. 10, 12-14).
5. Kuo didesnė atsakomybė ir galios suteikiamos Tarybai, tuo svarbiau, kad jos nepriklausomumą gerbtų kitos valstybės valdžios institucijos, kad ji turėtų pakankamai išteklių ir būtų atskaitinga už savo veiklą ir sprendimus (p. 25, 47).
6. Visi Teismų tarybos nariai privalo laikytis aukščiausių etikos ir profesinių standartų ir už savo veiksmus atsiskaityti tinkamomis priemonėmis (p. 16, 17).
7. Kiekviena teismų taryba turi dirbti skaidriai, pagrįsti savo sprendimus ir procedūras ir būti atskaitinga. Atitinkamais atvejais turi būti galimybė apskusti Tarybos sprendimus teismui (p. 12, 15, 18).
8. CCJE sutinka, kad nėra tik vieno Teismų tarybos modelio. Tačiau kiekviena Taryba turėtų turėti tinkamas kompetencijas ginti teismų ir atskirų teisėjų nepriklausomumą, kad atskiri teisėjai galėtų laisvai spręsti bylas be netinkamos išorės ir vidaus įtakos (p. 19).

⁶⁹ Žr. CCJE nuomonę Nr. 21 (2018).

⁷⁰ Žr. Venecijos komisijos pirmininko Gianni Buquicchio pranešimą konferencijoje „Demokratija per teisę: Nulinė tolerancija korupcijai“, 7-8.6. 2021.

⁷¹ Žr. „atšaldomojo poveikio“ pavojų ESTT C-83/19 ir kt., 2021 05 18, p. 236.

9. Sprendimai dėl teisėjų karjeros turi būti priimami atsižvelgiant ne į jų lojalumą politikams ar kitiems teisėjams, o laikantis skaidrios procedūros ir kiek įmanoma objektyvių kriterijų. Tokie sprendimai turi būti motyvuoti ir pagrįsti tik nuopelnais. Teisėjai, manantys, kad jų teisės buvo pažeistos, turi turėti teisę į teisminę peržiūrą (p. 20-21).
10. Tarybos nariai turi būti atrenkami pagal skaidrią procedūrą, kuri padėtų užtikrinti nepriklausomą ir veiksmingą Tarybos ir teismų sistemos veikimą ir išvengti bet kokios politinės įtakos, savanaudiškų interesų ar įsidarbinimo per pažintis (p. 27, 29, 31, 34).
11. *Ex officio* narystė nepriimtina, išskyrus labai nedidelį skaičių atvejų, ir į ją neturėtų būti įtraukiami įstatymų leidžiamosios ar vykdomosios valdžios nariai ar atstovai (p. 28).
12. Teismų tarybos pirmininkas turi būti nešališkas asmuo. Parlamentinėse sistemose, kuriose prezidentas/valstybės vadovas turi tik formalias galias, neprieštaraujama, kad valstybės vadovas būtų paskirtas Teismų tarybos pirmininku, o kitose sistemose pirmininką turėtų išrinkti pati Taryba ir jis turėtų būti teisėjas (p. 35).
13. Jei valstybėje narėje apskritai atliekamas patikrinimas, jį turi atlikti nepriklausoma institucija. Teismų tarybos turėtų atlikti svarbų vaidmenį saugant teisėjų nepriklausomumą. Pačios Tarybos patikrinimas yra kraštutinė priemonė, o jei ji taikoma, patikrinimą turėtų atlikti nepriklausoma institucija (p. 22-23).
14. Dauguma narių turėtų būti kolegų išrinkti teisėjai, užtikrinant kuo platesnį teismų ir instancijų atstovavimą, taip pat lyčių ir regionų įvairovę (p. 29, 30).
15. CCJE rekomenduoja įtraukti ne teisėjus narius, įskaitant ne specialistus, kad būtų užtikrintas įvairiapusis visuomenės atstovavimas ir sumažinta korporatyvizmo riziką (p. 29).
16. Reikia vengti, kad teisėjus rinktų parlamentas arba jų atranką atliktų vykdomoji valdžia. Kai ne teisėjus narius renka parlamentas, turėtų būti reikalaujama kvalifikuotos daugumos. Turėtų būti nustatyti atitinkami mechanizmai, kad būtų galima išėiti iš galimų aklaviečių (p. 31, 33).
17. Nariai turėtų būti skiriami nustatytam kadencijos laikui ir jiems turi būti užtikrinta tinkama nešališkumo ir nepriklausomumo nuo vidaus ir išorės spaudimo apsauga. Nario kadencija turėtų baigtis tik teisėtai išrinkus jo įpėdinį (p. 36).
18. CCJE norėtų dar kartą pabrėžti visų Tarybos narių kadencijos saugumo svarbą, nes tai yra esminė Tarybos nepriklausomumo sąlyga. Nariai gali būti atleisti iš pareigų tik įrodžius, kad jie padarė sunkų nusižengimą, pagal procedūrą, kurioje užtikrinama jų teisė į teisingą bylos nagrinėjimą (p. 36-38).
19. CCJE norėtų pabrėžti valstybių narių atsakomybę užtikrinti tinkamus Teismų tarybos žmogiškuosius ir finansinius išteklius (p. 39).
20. Tarybos ir kitų valstybės valdžios institucijų santykiai turi būti grindžiami pagarbos teisei valstybei kultūra ir jų atitinkamų vaidmenų demokratinėje valstybėje supratimu (p. 40-41).
21. Teismų tarybos turėtų aktyviai dalyvauti atvirame, pagarbiame dialoge su kitomis valstybės valdžios institucijomis, teisėjų asociacijomis ir pilietine visuomene, įskaitant Advokatų tarybas, nevyriausybinės organizacijas ir žiniasklaidą (p. 40-44).
22. Taryba turi ryžtingai atremti bet kokius bandymus pulti ar daryti spaudimą atskiriems teisėjams ar visai teismų sistemai (p. 45-46).

23. Taryba ir jos nariai turi būti visiškai įsipareigoję imtis visų reikiamų kovos su korupcija teismų sistemoje ir Taryboje priemonių ir jas palaikyti, kad būtų gerbiamas teisinės valstybės principas (p. 47).